

**EKONOMICZNA
INŻYNIERIA
BEHAVIORALNA**

Przemysław Kulawczuk

EKONOMICZNA INŻYNIERIA BEHAWIORALNA

WPROWADZENIE

Wydawnictwo
Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2021

Recenzent
prof. dr hab. Jan Komorowski

Redaktor Wydawnictwa
Jerzy Toczek

Projekt okładki i stron tytułowych
Filip Sendal

Skład i łamanie
Mariusz Szewczyk

Publikacja sfinansowana ze środków
Prorektora ds. Badań Naukowych Uniwersytetu Gdańskiego
w ramach Programu Publikacyjnego Uniwersytetu Gdańskiego
oraz ze środków Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-362-2

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 11 37, tel. kom. +48 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
wydawnictwo.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: wydawnictwo.ug.edu.pl/sklep/

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 14 49

Spis treści

Wprowadzenie	7
Rozdział 1. Ekonomiczna natura człowieka jako przedmiot ekonomicznej inżynierii behawioralnej	13
1.1. Ekonomiczna natura człowieka w świetle wybranych koncepcji literatury ekonomicznej	14
1.1.1. Model indywidualistyczno-instytucjonalny	15
1.1.2. Model indywidualistyczno-racjonalny	17
1.1.3. Model indywidualistyczno-behawioralny	22
1.1.4. Model indywidualistyczno-socjoekonomiczny	26
1.2. Perspektywy decyzyjne: długi i krótki okres	32
1.3. Wartości człowieka, cele ekonomiczne i długookresowe motywy wiodące	36
1.3.1. Wartości człowieka	36
1.3.2. Cele życiowe człowieka o charakterze ekonomicznym	41
1.3.3. Rola motywów ekonomicznych w realizacji celów życiowych człowieka	48
1.4. Ekonomiczna natura człowieka. Próba syntezy	59
Rozdział 2. Boddźce ekonomiczne jako podstawowy zakres oddziaływań instrumentów ekonomicznej inżynierii behawioralnej	67
2.1. Charakter i istota bodźców ekonomicznych	67
2.2. Koncepcja oddziaływania bodźców ekonomicznych	75
2.2.1. Podstawowe pojęcia i założenia	75
2.2.1. Sposoby oddziaływania bodźców ekonomicznych	83
2.2.2. Adaptacyjne działanie bodźców ekonomicznych	86
2.2.3. Proces wyboru w zakresie bodźca ekonomicznego przez podmiot ekonomiczny	90
Rozdział 3. Koncepcje ekonomicznej inżynierii behawioralnej	99
3.1. Czym jest behawioralna inżynieria ekonomiczna? Podstawowe pojęcia	99
3.2. Podejścia do interwencji behawioralnych	106
3.2.1. Podejście Behavioral Insights Team z Wielkiej Brytanii	107
3.2.2. Kadrowanie	114
3.2.3. Impulsy behawioralne – łagodne oddziaływania	124
3.2.4. Różne podejścia do formułowania instrumentów oddziaływań behawioralnych	127
3.2.5. Ukierunkowane problemowo interwencje behawioralne	133

3.3. Całościowy model oddziaływań behawioralnych	140
3.4. Zestawienie najważniejszych łagodnych i zasadniczych interwencji behawioralnych	143
Rozdział 4. Obszary zastosowań ekonomicznej inżynierii behawioralnej	147
4.1. Oddziaływania behawioralne w ochronie zdrowia	147
4.2. Oddziaływania behawioralne w edukacji	161
4.3. Oddziaływania behawioralne w polityce wspierania przedsiębiorczości	169
4.4. Wykorzystanie interwencji behawioralnych w ochronie środowiska i polityce klimatycznej	187
4.5. Wykorzystanie ekonomicznej inżynierii behawioralnej w zakresie opodatkowania	200
4.6. Wnioski z przeglądu zastosowań ekonomicznej inżynierii behawioralnej w wybranych politykach publicznych	212
Zakończenie	217
Bibliografia	221